

Bijzondere Bijstand in de gemeente Smallingerland

2002 - 2006

Rapport van de Rekenkamercommissie gemeente Smallingerland

December 2007

Rekenkamercommissie gemeente Smallingerland

Externe leden

E.D.T. Docter RA (voorzitter)

Drs. J. Baltink

Dr. A. Duizendstraal

Mevr. drs. A. Kranenborg

Raadsleden

E. Berenst

J. van Kampen RMT

Drs. B. Potjer

Ambtelijk secretaris

Mevr. J. Faber

Postadres: Postbus 10.000, 9200 HA Drachten

Telefoon: 0512 – 581568

Mail: rekenkamercommissie@smallingerland.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	6
2 Doel, vraagstelling, organisatie en afbakening	7
3 Beleidskader	9
3.1 Rijkbeleid	9
3.2 Gemeentelijk beleid	10
4 Beleidsuitvoering	13
4.1 Financiële kader	13
4.2 Gebruik van de regeling	15
4.3 Criteria toewijzing	17
4.4 Proces van aanvraag tot toe- of afwijzing	18
4.5 Informatieverstrekking aan de raad over de beleidsuitvoering	19
5 Bereik van de doelgroep	20
6 Benchmark	22
7 Samenvatting	25
8 Aanbevelingen	28
<i>Bijlage 1 Informatievoorziening Raad 2006 (bijlage ten behoeve van de Raadscommissie Samenleving en Zorg, 23 april 2007), pagina 9 en 10</i>	29
<i>Bijlage 2 Reactie college van B&W in het kader van wederhoor</i>	30
Nawoord	31

Voorwoord

De rekenkamercommissie van de gemeente Smallingerland brengt hierbij verslag uit van haar onderzoek naar de “Bijzondere Bijstand in de gemeente Smallingerland”.

Dit onderwerp is gekozen op grond van een inventarisatie onder de raadsleden, rekening houdend met de criteria die zijn opgenomen in de werkwijze van de rekenkamercommissie.

Gezien de beperkte omvang van het onderzoek is ervoor gekozen het onderzoek uit te laten voeren door twee externe leden van de rekenkamercommissie. Zij zijn bijgestaan door het een adviseur van het Centrum voor Arbeid en Beleid, die over een ruime expertise op het gebied van het onderzoek beschikt.

Het rapport is, in aansluiting op de vraagstelling, gericht op informatieverstrekking aan de raad over de bijzondere bijstand in het algemeen en over het bereik van de doelgroepen in het bijzonder. In lijn hiermee hebben de aanbevelingen van de rekenkamercommissie daarom betrekking op deze twee gebieden.

De commissie is zich er hierbij van bewust dat de gemeente begin oktober een concept voor een nieuwe Nota Minimabeleid het licht heeft doen zien. Het zou kunnen zijn dat een deel van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie daarom door de actualiteit zal worden ingehaald, een ontwikkeling die door de commissie natuurlijk als positief wordt gezien.

De rekenkamercommissie doet geen uitspraken over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de (uitvoering van de) bijzondere bijstand in Smallingerland. Gaandeweg het onderzoek heeft de commissie echter de indruk gekregen dat alle betrokkenen binnen de gemeente zich maximaal inspinnen om, binnen de gegeven kaders en mogelijkheden, de doelgroepen te bereiken en te bedienen.

Het conceptrapport is aangepast op grond van ambtelijk wederhoor. Het commentaar van het college is integraal in het rapport opgenomen.

De rekenkamercommissie bedankt alle betrokkenen voor hun medewerking bij de uitvoering van het onderzoek.

Namens de rekenkamercommissie,

E.D.T. Docter RA
voorzitter

1 Inleiding

Gemeenten hebben een belangrijke verantwoordelijkheid als het gaat om het welzijn van hun burgers. Een minimum inkomensniveau is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Aangezien de gemeente in de publieke hiërarchie het dichtst bij de burgers staat, heeft de wetgever haar steeds meer taken in het stelsel van sociale voorzieningen opgedragen. Naast de uitvoering van algemene inkomensvoorziening, de bijstand, waarop zij qua niveau geen invloed heeft, is dat de uitvoering van de bijzondere bijstand, waar zij deze invloed nadrukkelijk wel bezit.

Nog meer sinds de invoering van de WWB, Wet Werk en Bijstand, wordt op basis van maatwerk mensen inkomensondersteuning gegeven in noodzakelijke, uitzonderlijke en onvoorziene situaties, waarin het reguliere inkomen onvoldoende soelaas biedt.

De gemeente heeft veel beleids- en budgettaire ruimte gekregen om haar "eigen" bijzondere bijstand vorm te geven. Hoe de gemeente Smallingerland die ruimte invult is onderdeel van dit onderzoek, dat gericht is op informatievoorziening aan de raad. Informatie over de bijzondere bijstand in het algemeen en over het bereik van de doelgroep in het bijzonder.

2 Doel, vraagstelling, organisatie en afbakening

Doel

De aanleiding voor een onderzoek naar de bijzondere bijstand is een gevoeld gebrek aan informatie en daardoor aan inzicht met betrekking tot dit onderwerp bij de raad. Onderhavig onderzoek heeft tot doel de informatie die al over de bijzondere bijstand binnen de gemeentelijke organisatie aanwezig is te inventariseren. Hierdoor worden mogelijk aanknopingspunten geboden om het beleid met betrekking tot bijzondere bijstand beter vorm te geven. Daarnaast is het onderzoek specifiek gericht op informatie over het bereik van de doelgroep.

Vraagstelling

Vanuit de doelstelling van het onderzoek zijn de volgende vragen geformuleerd:

1) Beleidskader

- Wat is het doel van de bijzondere bijstand en hoe verhoudt zich dit tot andere onderdelen van het minimabeleid?
- Hoe zijn besluitvorming, bevoegdheden en financiering wettelijk geregeld? Wat is de beleidsvrijheid van gemeenten met betrekking tot de uitvoering van de bijzondere bijstand?
- Hoe heeft de gemeente Smallingerland zelf het beleid met betrekking tot de bijzondere bijstand vorm gegeven? In welke beleidsstukken en regelingen heeft dit zijn weerslag gevonden?

2) Beleidsuitvoering

- Hoe groot is het (fictieve) budget voor de bijzondere bijstand voor Smallingerland?
- Hoeveel wordt er jaarlijks aan bijzondere bijstand uitgegeven?
- Hoe staat het met het gebruik naar kostensoort?
- Hoeveel aanvragen voor bijzondere bijstand komen er jaarlijks binnen? Hoeveel huishoudens betreft het?
- Hoeveel aanvragen worden toe- dan wel afgewezen?
- Wat is de gemiddelde omvang per aanvraag en hoe hoog is het toegewezen bedrag?
- Op grond van welke criteria worden aanvragen toe- dan wel afgewezen?
- Hoeveel bezwaarschriften worden er ingediend tegen de afwijzingen en hoeveel aanvragen worden naar aanleiding daarvan alsnog toegekend?
- Hoe lang duurt het voor een beslissing op een aanvraag is genomen en de aanvrager daar over geïnformeerd is (doorlooptijd)?
- Welke informatie met betrekking tot de bijzondere bijstand ontvangt de raad?

3) Bereik van de doelgroep

- Hoe groot is de potentiële doelgroep van de bijzondere bijstand, welke groepen kunnen daarbinnen worden onderscheiden en welk deel daarvan wordt daadwerkelijk bereikt?
- Op welke manieren wordt geprobeerd de doelgroep te bereiken?

4) Benchmark

- Vergelijking met andere gemeenten

De indeling van de onderzoeksvragen zal ook in de navolgende hoofdstukken worden gehanteerd.

Organisatie en afbakening

Het onderzoek is door de rekenkamercommissie uitgevoerd, in de personen van mevrouw drs. A. Kranenborg en de heer dr. A. Duizendstraal. Op een aantal relevante momenten heeft de heer ing. M. Moes van het Centrum voor Arbeid en Beleid (CAB), die expertise heeft op dit terrein, de rekenkamercommissie terzijde gestaan.

De analyse is gebaseerd op voorhanden zijnde interne (beleids)stukken, aangevuld met interviews met de betrokken portefeuillehouder, het afdelingshoofd, beleidsmedewerker, controller, een drietal consultants en een toetser. Er heeft geen dossieronderzoek plaatsgevonden en er zijn geen gesprekken met overkoepelende organisaties of vertegenwoordigers van de doelgroep gevoerd. Een verdere afbakening is aangebracht door de beperking van het tijdsvak waar het onderzoek betrekking op heeft, te weten de periode 2002 - 2006.

3 Beleidskader

3.1 Rijksbeleid

Het doel van het minimabeleid is de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting van burgers, wanneer zij daarin zelf onvoldoende in staat zijn. Per 1 januari 2004 heeft het Rijk hiertoe nieuwe wetgeving ingevoerd “inzake ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten”, kortweg de Wet Werk en Bijstand (WWB)¹. Het doel van de WWB is mensen meer perspectief bieden: naast inkomenszekerheid tevens een reïntegratieproces naar sociale activering vormgeven, in de eerste plaats in de vorm van werk, maar als dat geen optie is in de vorm van vrijwilligerswerk.

De invoering van de WWB en de gelijktijdig doorgevoerde forse bezuinigingen op de bijzondere bijstand hebben grote gevolgen voor het gevoerde minimabeleid door gemeenten. Ze dragen meer financieel risico, maar krijgen ook meer ruimte in de beleidsvorming en uitvoering van hun minimabeleid, in het bijzonder ten aanzien van de uitvoering van de bijzondere bijstand.

De rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor het generieke inkomensbeleid. Zij stelt het sociale minimum vast en daarmee de hoogte van de bijstandsuitkering. De gemeente blijft verantwoordelijk voor flankerend inkomensbeleid. Dit gebeurt onder andere middels verstrekkingen uit de bijzondere bijstand, die plaatsvinden wanneer burgers in individuele gevallen door bijzondere omstandigheden noodzakelijke kosten moeten maken, die ze zelf niet kunnen dragen en ook niet op grond van andere regelingen kunnen verhalen. Belangrijk is dat de gemeenten daartoe, binnen zekere wettelijke grenzen, het gebruikte instrumentarium, waaronder het budgettaire kader en de toewijzingscriteria, zelf kunnen vormgeven. De gemeente is hier volledig financieel risicodragend. Ze ontvangt een vast budget via het gemeentefonds, maar is vrij om het budget bijzondere bijstand vast te stellen en, binnen bepaalde kaders, in de besteding van de gelden. Door haar aard is de bijzondere bijstand een open-einde-regeling.

Een belangrijke wijziging bij de invoering van de WWB is dat *algemene* categoriale bijstand voor minima jonger dan 65 jaar wettelijk niet meer is toegestaan. Categoriale bijstand hield in dat voor iedereen op een bepaald inkomensniveau werd verondersteld, dat hij op enig moment werd geconfronteerd met bepaalde noodzakelijke kosten, waarvoor hij vervolgens bijzondere bijstand ontving.

Op het niet meer toestaan van algemene categoriale bijstand zijn door de wetgever belangrijke uitzonderingen mogelijk gemaakt, in het bijzonder voor collectieve ziektekostenverzekeringen en categoriale bijstand voor groepen met specifieke doelgroepkenmerken, zoals langdurig zieken en AOW-ers zonder aanvullend pensioen.

In de uitvoering moet, met de afschaffing van de categoriale bijzondere bijstand, meer nadruk komen te liggen op *maatwerk*: “individuele bijzondere bijstand, een gerichte inkomensondersteuning voor kosten die niet uit het reguliere inkomen betaald kunnen worden”.²

¹) Staatscourant, 9 oktober 2003

²) Kadernota Minimabeleid Smallingerland 2004, p.1

De rijksbezuinigingen op het budget bijzondere bijstand bedroegen aanvankelijk €220 miljoen, maar werden in 2003 verlaagd naar €140 miljoen. De laatste jaren is het budget weer wat aangegroeid, ondermeer met extra gelden voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen met een zorgbehoefte (2004) en met de regeling maatschappelijke participatie (2006).

3.2 Gemeentelijk beleid

Als gevolg van de nieuwe wettelijke kaders en de tegelijkertijd doorgevoerde rijksbezuinigingen op de bijzondere bijstand heeft de gemeente Smallingerland haar minimabeleid herijkt in de *Kadernota Minimabeleid 2004*³. Doel is de vermindering van armoede en sociale uitsluiting onder haar burgers (pag. 2). Armoede, zo wordt gesteld, is een complex verschijnsel dat voortvloeit uit diverse veelal samenhangende omstandigheden van burgers, zoals inkomensniveau, maatschappelijke participatie, gezondheid en leefomgeving (p.2). De gemeente benadrukt dat de *first-best* oplossing voor haar burgers om uit armoede en sociale uitsluiting te geraken het hebben van werk is. Hieraan wordt in de notitie “Smallingerland werkt aan werk” (2004) de nodige aandacht besteed. Aanvullende inkomensondersteuning, vooral bijzondere bijstand, blijft *second-best*. Het beleid dat de gemeente voor dit laatste hanteert is het onderwerp van dit onderzoek.

Het minimabeleid in de gemeente kent een aantal regelingen, waarvan in dit rapport uiteraard met name aandacht besteed zal worden aan de individuele bijzondere bijstand. De collectieve ziektekostenverzekering en de regeling maatschappelijke participatie worden kort toegelicht vanwege de complementaire relatie met de bijzondere bijstand.

Individuele bijzondere bijstand kan aangevraagd worden voor noodzakelijke bestaanskosten als gevolg van bijzondere individuele omstandigheden en die niet kunnen worden bekostigd uit het eigen inkomen of vermogen of een andere regeling. Er wordt vanuit gegaan dat burgers die een inkomen hebben tot 110% van het sociale minimum onvoldoende draagkracht bezitten om zelf een bijdrage in deze kosten te leveren. In andere gevallen is deze bijdrage naar draagkracht, op basis van een inkomens- en vermogenstoets, of kan een lening worden verstrekt.

Duurzame consumptiegoederen worden weliswaar geacht te kunnen worden bekostigd uit het vastgestelde minimum inkomen, maar in bijzondere gevallen kan toch een beroep op de bijzondere bijstand worden gedaan, in de vorm van borgstelling voor een lening door de Gemeentelijke Kredietbank (GKB), rentevergoeding of (gedeeltelijke) kwijtschelding van de lening.

De *collectieve ziektekostenverzekering* is een toegestane vorm van categoriale bijstand. De gemeente Smallingerland heeft met zorgverzekeraar De Friesland een aanvullende collectieve ziektekostenverzekering (AV Frieso)⁴ afgesloten, die beschikbaar is voor alle inkomens tot 110% van de bijstandsnorm.

De eerder genoemde inkomens- en vermogenstoetsen gelden hier ook, maar ze vinden plaats door de ziektekostenverzekeraar. De AV Frieso zou moeten leiden tot terugdringing van het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand voor een tegemoetkoming in medische kosten.

³) De verwijzingen in deze paragraaf slaan terug op de Kadernota, tenzij anders is aangegeven. Het college van Burgemeester en wethouders heeft inmiddels (november 2007) een voorstel voor een nieuwe kadernota bij de raad ingediend.

⁴) Merknaam van zorgverzekeraar De Friesland

De *regeling maatschappelijke participatie* is erop gericht burgers meer mogelijkheden te bieden om aan het maatschappelijke verkeer deel te nemen. De bijdrage is €90 per persoon per jaar. De regeling bestaat sinds 2006. Aangezien hierbij een zeer eenvoudige aanvraagprocedure wordt gevolgd en er alleen steekproefsgewijs controle op het daadwerkelijke gebruik plaats vindt, kan gesproken worden van een vorm van categoriale bijstand. Hiervoor is extra budget door het rijk beschikbaar gesteld.

Naast de voorgenoemde instrumenten beschikt de gemeente over nog een aantal instrumenten in het kader van het minimabeleid, die alleen kort genoemd worden omdat ze buiten de reikwijdte van dit onderzoek vallen:

- *Kwijtschelding* van diverse gemeentelijke belastingen en heffingen.
- *Schuldhulpverlening* is erop gericht om burgers in een problematische schuldsituatie een structurele oplossing te helpen vinden (Gemeentelijke Krediet Bank).
- *Langdurigheidstoeslag* is een generieke inkomensondersteunende maatregel. Er gelden landelijke criteria (pag. 2). De gemeente heeft hierin geen beleidsvrijheid. Deze toeslag wordt alleen op aanvraag beschikbaar gesteld.

Belangrijkste wijziging ten opzichte van het vorige beleid is de afschaffing van de categoriale bijstand voor duurzame goederen. De WWB verbiedt het en tegelijkertijd is door de rijksoverheid een bezuiniging op het budget bijzondere bijstand toegepast. In de nota stelt de gemeente dat de langdurigheidstoeslag min of meer in de plaats is gekomen van het inkomensondersteunende Persoons Gebonden Budget (PGB) (pag. 1).

Naar aanleiding van het rapport “Terugdringing niet-gebruik bijzondere bijstand chronisch zieken, gehandicapten en ouderen met zorgbehoefte”⁵ en de beschikbaarstelling van extra rijksmiddelen, heeft de gemeente besloten haar beleid voor deze groep niet speciaal aan te passen. Er is in plaats daarvan gekozen voor integrale versoepeling van de regels en extra voorlichting en niet voor een vorm van categoriale bijstand aan deze groep.⁶

De kadernota 2004 vermeldt dat de rijksbezuinigingen voor de gemeente €500.000 bedroegen, bijna 40% van het budget. Hierdoor was op jaarbasis een bedrag van €840.000 voor de bijzondere bijstand beschikbaar (pag. 1). Conform het beleidsplan 2004-2007 wordt de aanzienlijke korting niet gecompenseerd uit andere gemeentelijke middelen. In tegenspraak lijkt hiermee de ook vermelde doelstelling om het oude beleid zoveel mogelijk voort te zetten en zelfs te verruimen en “zo mogelijk alle vormen” van aanvullende inkomensondersteuning te blijven geven “ongeacht leeftijd”. Hierbij worden “de grenzen van de wettelijke mogelijkheden” opgezocht (pag. 1, 3). Enkele kostensoorten zijn, zo vermeldt de nota uit 2004, zelfs toegevoegd, zoals tuinonderhoud en een computer voor gezinnen met schoolgaande kinderen. Op de gevolgen voor de verstrekkingen uit de bijzondere bijstand wordt in paragraaf 4.2 teruggekomen.

In het armoedebeleid wordt onverminderd ingezet op terugdringing van niet-gebruik.

⁵) Cebeon, in opdracht van het Ministerie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 11 oktober 2004

⁶) Antwoord college van burgemeester en wethouders op vraag van SP-fractie, 13 januari 2005

De WWB heeft in de gemeente Smallingerland voor wat betreft de inkomensondersteuning zijn uitwerking gekregen in het *Gemeentelijk Besluit Bijzondere Bijstand WWB* (2004), laatstelijk gewijzigd op 8 december 2006. Hierin zijn onder andere de bepalingen op het gebied van de vaststelling van de financiële draagkracht, duurzame goederen, toeslag alleenstaande ouders, bijstand voor woonkosten en bijstand voor jongeren van 18 tot 21 jaar (die geen recht op gewone bijstand hebben) en categoriale bijstand vastgesteld.

In de concrete uitvoering van het beleid wordt door de bijstandsconsulenten bij aanvraag en toetsing van bijzondere bijstand gebruik gemaakt van het gedigitaliseerde handboek van Schulink, waar in samenwerking met de gemeente de eigen regelingen zijn ingepast in de algemeen geldende regelingen.

Op grond van de WWB blijkt de gemeente wat de bijzondere bijstand betreft op een aantal belangrijke punten beleidsvrijheid te bezitten. Hieronder worden de keuzes benoemd en wordt aangegeven welke keuzes de gemeente daarin heeft gemaakt.

- De gemeente ontvangt middelen voor de bijzondere bijstand van het rijk via het gemeentefonds. De gemeente mag echter zelf bepalen hoeveel budget zij daadwerkelijk beschikbaar wil stellen.
- De van het rijk ontvangen middelen zijn na de invoering van de WWB sterk gedaald. De gemeente heeft besloten deze bezuinigingen niet (volledig) te compenseren uit andere middelen (dit in tegenstelling tot sommige andere gemeenten, ondermeer Delft).
- De gemeente stelt zelf de toewijzingscriteria vast op grond waarvan burgers van de bijzondere bijstand gebruik kunnen maken en ook hoe daar in de praktijk mee wordt omgegaan. Zo heeft de gemeente de inkomensgrens voor het bepalen van de draagkracht op 110% van het sociaal minimum gesteld en geldt er geen drempelbedrag bij aanvragen.
- Categoriale bijstand is in principe niet meer toegestaan. De verstrekkingen moeten gebaseerd zijn op maatwerk en niet op algemene doelgroepkenmerken. Er zijn wel uitzonderingen mogelijk. De gemeente biedt de doelgroep een collectieve en aanvullende ziektekostenverzekering, een vorm van categoriale bijstand, die wel is toegestaan. De ingevoerde regeling maatschappelijke participatie is defacto ook een categoriale regeling.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de uitwerking van het beleid in de praktijk.

4 Beleidsuitvoering

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de uitvoering van het beleid inzake de bijzondere bijstand in de gemeente Smallingerland. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- Hoe hoog is het budget?
- Hoe groot is het gebruik van de regeling?
- Welke kostensoorten komen vooral voor vergoeding in aanmerking?
- Welke criteria worden gehanteerd bij de toewijzing?
- Hoe ziet het proces van aanvraag tot toe- of afwijzing en de afhandeling van bezwaarschriften eruit?
- Welke informatie wordt verstrekt aan de raad?

4.1 Financiële kader

Het budget voor de bijzondere bijstand is onderdeel van het gemeentefonds. In dit fonds is een bedrag opgenomen voor bijzondere bijstand. Dit wordt het 'fictieve' budget genoemd. Het 'fictieve' budget is echter alleen voor 2004 bekend gemaakt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken⁷. Het 'fictieve' budget bedroeg voor Smallingerland €765.800.

Voor andere jaren zijn geen bedragen bekend gemaakt. Gemeenten kunnen zelf bepalen welk bedrag men daadwerkelijk begroot voor de bijzondere bijstand. In de Kadernota Minima-beleid Smallingerland van 2004 wordt een bedrag van €840.000 na invoering van de WWB, inclusief bezuinigingen, genoemd.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het budget van het 'produkt' bijzondere bijstand in 2006 €819.760 bedraagt. Het is uitgesplitst in een budget bijzondere bijstand, dat weer bestaat uit individuele bijzondere bijstand, de regeling maatschappelijke participatie en de collectieve ziektekostenverzekering en het budget schuldhulpbemiddeling (€252.080). Er zijn in de gemeente Smallingerland geen afzonderlijke budgetten vastgesteld voor individuele bijzondere bijstand, regeling maatschappelijke participatie en collectieve ziektekostenverzekering. Deze drie regelingen zijn deels complementair. Zo wordt door de collectieve aanvullende ziektekostenverzekering een deel van de aanvragen voor de individuele bijzondere bijstand afgedekt. Het aantal aanvragen voor individuele bijzondere bijstand neemt daardoor af.

Tabel 4.1 Budget bijzondere bijstand in de gemeente Smallingerland in 2006

Bijzondere bijstand in de gemeente Smallingerland (budget €1.071.840)			
Bijzondere bijstand (budget €819.760)			Schuldhulpverlening (budget €252.080)
Individuele bijzondere bijstand	Regeling maatschappelijke participatie	Collectieve ziektekostenverzekering	Schuldhulpverlening

Bron: Gemeente Smallingerland

⁷) <http://www.pvda.nl/renderer.do/menuId/99570/clearState/true/sf/99570/returnPage/99570/itemId/34709/realItemId/34709/pageId/200006510/instanceId/87367/>

In het vervolg van het rapport zal de schuldhelpverlening buiten de beschouwing worden gelaten.

Tabel 4.2 Begrote en gerealiseerde uitgaven bijzondere bijstand (exclusief schuldhelpbemiddeling) in de periode 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Budget in €	1.229.390	1.287.790	939.300	679.890	819.760
% verandering		+ 4,8	-27,1	-27,6	+ 20,6
Uitgaven in €	1.303.321	1.437.326	654.737	710.157	809.615
% verandering		+ 10,3	-54,4	+ 8,5	+ 14,0

Bron: Gemeente Smallingerland

In tabel 4.2 zijn de begrote en gerealiseerde uitgaven voor de periode 2002-2006 naast elkaar gezet.

Allereerst wordt geconstateerd dat het vastgestelde budget in 2004 aanzienlijk afwijkt van het fictieve budget zoals benoemd door het Ministerie (€765.800). Het beeld dat uit tabel 4.2 naar voren komt is dat het budget niet de beperkende factor vormt in de uitgaven voor de bijzondere bijstand. In de beschouwde periode (met uitzondering van 2004 en 2006) wordt het gehele budget van het 'produkt' bijzondere bijstand benut dan wel overschreden. Budgettaire overwegingen hebben volgens de geïnterviewden nadrukkelijk geen invloed op toe- of afwijzing. Hiermee is het open-eind-karakter van de bijzondere bijstand geïllustreerd.

In 2006 is sprake van een kleine onderschrijding van het budget met €15.000. In 2004 is echter sprake van een aanzienlijke onderschrijding van het budget. Als reden kan worden opgevoerd dat de uitkeringen in het kader van het persoonsgebondenbudget (PGB) vanaf 2004 wettelijk niet meer mogelijk waren. Dit betrof een van rijkswege opgelegde bezuiniging. Zoals genoemd in paragraaf 3.2 is de langdurigheidstoeslag in de plaats gekomen van het PGB. De langdurigheidstoeslag (€190.900 in 2006) compenseert de PGB echter maar voor een deel. Het wegvallen van het PGB heeft blijkbaar niet geleid tot compensatie in de vorm van een groter beroep op de individuele bijzondere bijstand. In 2005 volgt een verdere aanpassing van het budget in neerwaartse zin, daarna gevolgd door een gestage stijging van het budget. Zo kan vanaf 2006 gebruik gemaakt worden van de regeling maatschappelijke participatie.

De bezuinigingen van 2004 hebben geleid tot een daling van de uitgaven voor bijzondere bijstand met een kleine €800.000. In die zin kan gesproken worden van een versobering van de bijzondere bijstand vanaf 2004.

Tabel 4.3 Uitsplitsing uitgaven bijzondere bijstand in de periode 2002-2006 in €

	2002	2003	2004	2005	2006
Individuele bijzondere bijstand	447.256	540.936	546.059	519.044	361.588
Persoonsgebonden budget (PGB)	760.206	784.700			
Regeling maatsch. participatie					196.080
Collectieve ziektekosten verz.	95.859	111.690	108.678	191.114	251.947
Uitgaven totaal	1.303.321	1.437.326	654.737	710.157	809.615

Bron: Gemeente Smallingerland

In tabel 4.3 is een uitsplitsing van de uitgavencategorieën van de bijzondere bijstand opgenomen. Opvallend is de verschuiving van de uitgaven: een daling van de uitgaven individuele bijzondere bijstand vanaf 2004 tegenover een stijging van de kosten voor de collectieve ziektekostenverzekering en invoering van de regeling maatschappelijke

participatie. Met name in 2006 zijn de uitgaven voor individuele bijzondere bijstand fors gedaald. In de volgende paragraaf wordt daar verder op in gegaan.

4.2 Gebruik van de regeling

Het gebruik van de bijzondere bijstand is in tabel 4.4 weergegeven. De drie onderdelen kennen een aanzienlijke overlap omdat alle WWB cliënten in aanmerking komen voor de Regeling maatschappelijke participatie en voor de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering.

Tabel 4.4 Kengetallen gebruik bijzondere bijstand

	2002	2003	2004	2005	2006
Individuele bijzondere bijstand					
Aantal aanvragen	766	929	1.186	1.087	846
Aantal toegekende aanvragen	694	801	969	826	652
Aantal verstrekkingen	1.142	1.350	1.237	1.092	797
Gemiddeld bedrag per verstrekking in €	392	401	441	475	454
Regeling maatschappelijke participatie					
Aantal verstrekkingen*)	-	-	-	-	1.403
Gemiddeld bedrag per verstrekking in €	-	-	-	-	140
AV Frieso					
Aantal verstrekkingen **)		1.955	2.123	2.237	2.185
Gemiddelde kosten per verstrekking in €		57	51	85	115

*) Met het aantal verstrekkingen wordt het aantal uitbetalingen aan huishoudens bedoeld. Het aantal personen dat een vergoeding heeft ontvangen bedraagt 2451. Het genoemde bedrag van €140 is een gemiddelde per betaling. Een gezin met één kind ontvangt b.v. €240, een alleenstaande €80.

**) Het aantal verstrekkingen heeft betrekking op het aantal personen. De kosten worden gevormd door het gemeentelijke aandeel in de aanvullende premie.

Bron: Gemeente Smalingerland

Uit interviews bleek dat het aantal aanvragen voor individuele bijzondere bijstand ongeveer overeenkomt met het aantal huishoudens. Het aantal toegekende aanvragen is niet identiek aan het aantal verstrekkingen. In een zelfde jaar kunnen per aanvraag meerdere verstrekkingen plaatsvinden.

Opvallend is het afnemende gebruik van de individuele bijzondere bijstand in de afgelopen jaren. Het aantal aanvragen is tussen 2004 en 2006 afgenomen met 29 %. Het aantal toegekende aanvragen daalde in dezelfde periode met 33% en het aantal verstrekkingen met 36%. Het gebruik van de individuele bijzondere bijstand is vooral in 2006 fors afgenomen ten opzichte van 2005. De gemeente geeft hiervoor een drietal oorzaken aan:⁸

- De dekking van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering AV Frieso is per 1 januari 2006 uitgebreid. Ziektekosten waarvoor eerst een beroep op bijzondere bijstand gedaan werd vielen vanaf dat moment dus onder de dekking van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering. Voor aanvragen die betrekking hebben op die ziektekosten verwijst de gemeente door naar de zorgverzekeraar.

⁸⁾ Schriftelijke antwoorden op vragen van de fractie van de SP inzake jaarverslag 2006, 11 september 2007. Kenmerk 17642/FBI/AE

Het gebeurt daardoor ook vaker dat aanvragen niet in behandeling worden genomen of al door de cliënt worden ingetrokken. Bijkomend voordeel is dat het een belangrijke administratieve lastenverlichting oplevert.

- Door de invoering van de huurtoeslag is het aantal aanvragen voor de woonkostentoeslag aanzienlijk gedaald. Woonkostentoeslag werd verstrekt in de vorm van bijzondere bijstand en kon aangevraagd worden indien geen beroep op de huursubsidieregeling mogelijk was.
- Het aantal WWB-gerechtigden is in 2006 gedaald met circa 11%, voornamelijk als gevolg van de aantrekkende economie. Dit heeft ook een verlagend effect op het aantal cliënten voor bijzondere bijstand.

Gebruik naar kostensoort

In 2006 is de belangrijkste kostensoort waarvoor individuele bijzondere bijstand wordt aangevraagd de categorie "kosten voor directe levensbehoefte" (zie tabel 4.5). Aanvullende bijstand van jongeren onder de 21 jaar en maaltijdvoorziening zijn binnen deze categorie de belangrijkste kostenposten.

Op de tweede plaats komen in 2006 de kosten van financiële transacties zoals schulddelging en rechtsbijstand, op de derde plaats de kosten woonvoorziening zoals woonkosten, woning-inrichting/huisraad en verhuiskosten.

Tabel 4.5 Kostensoorten individuele bijzondere bijstand

Kostensoort in procenten van de totale kosten	2002	2003	2004	2005	2006
Directe levensbehoeften (o.m. maaltijdvoorziening, aanvullende bijstand <21 jr)	31,0	33,3	28,3	27,1	27,8
Kosten financiële transacties (o.m. schulddelging/rente/aflossing, rechtsbijstand)	21,2	19,6	19,4	23,5	26,2
Kosten woonvoorziening (o.m. woonkosten, kosten inrichting, verhuiskosten)	22,8	25,1	28,0	31,6	18,0
Medische kosten (o.m. genees- en hulpmiddelen, para-/medische hulp)	8,1	7,3	7,5	5,8	10,2
Overige kosten (o.m. begrafeniskosten)	5,4	4,4	3,8	2,3	6,1
Kosten maatschappelijke zorg (o.m. vervoerskosten)	4,1	2,9	4,3	3,7	5,5
Kosten ivm huishouding (o.m. huishoudelijke- en gezinshulp)	2,2	2,1	4,8	3,1	3,8
Kosten ter vermindering bijstandsbehoefte (o.m. studie- en reiskosten ivm arbeid of scholing)	2,7	2,1	2,2	1,1	1,7
Kosten opvang (o.m. kinderopvang)	2,7	3,2	1,7	1,8	0,7
Totaal	100	100	100	100	100
Totale uitgaven individuele bijzondere bijstand x €1000	447	541	546	519	362

Bron: Gemeente Smallingerland.

De woonkostenvoorziening en medische kosten worden in het navolgende verder toegelicht omdat de gemeente, naast het afgenomen aantal WWB-gerechtigden, deze kostensoorten noemt ter verklaring van het dalende gebruik van de individuele bijzondere bijstand. Het aantal aanvragen en verstrekkingen voor de woonkostentoeslag is, gedaald als gevolg van de invoering van de huurtoeslag. De kosten voor woonvoorziening zijn als gevolg daarvan in 2006 fors afgenomen met bijna €100.000 (van ruim €164.000 naar ruim €64.000). Het aandeel van deze kostensoort binnen de individuele bijzondere bijstand daalde van 31,6 naar 18 procent.

Zoals blijkt uit tabel 4.6 zijn van in 2005 de medische kosten afgenomen. In 2005 zijn vooral de kosten voor medische hulpmiddelen en medische specialisten afgenomen. Opvallend is dat in 2006 de medische kosten weer zijn gestegen. Het aandeel van deze kosten in de individuele bijzondere bijstand is in 2006 gestegen naar ruim 10% (zie tabel 4.5). Vooral de vergoeding van tandartskosten heeft geleid tot de stijging van de medische kosten in 2006. Tandartskosten zijn namelijk niet opgenomen in de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering van AV Frieso.

Tabel 4.6 Individuele bijzondere bijstand: kostensoort Medische kosten

Jaar	Medische kosten	Aantal verstrekkingen	Gemiddelde kosten per verstrekking
2002	36.110	198	182
2003	39.552	229	173
2004	41.215	204	202
2005	30.217	158	191
2006	36.331	157	231

Bron: Gemeente Smallingerland

4.3 Criteria toewijzing of afwijzing

Voor het recht op bijzondere bijstand conformeert Smallingerland zich aan de volgende (algemene) voorwaarden:⁹

- Nederlander of met een Nederlander gelijkgesteld zijn
- In Nederland wonen en verblijven
- De kosten zijn aan Nederland verbonden
- Niet uitgesloten zijn van het recht op bijzondere bijstand
- Geen recht op een andere uitkering of vergoeding voor de kosten
- De kosten zijn bijzonder en noodzakelijk
- Er is onvoldoende draagkracht; dit is het geval bij onvoldoende eigen vermogen (minder dan het “bescheiden vermogen”, dat men niet hoeft aan te wenden voor het eigen levensonderhoud, duurzame gebruiksgoederen uitgezonderd) en bij een inkomen tot een bepaald percentage van de bijstandsnorm; daarboven wordt een bijdrage gevraagd.

In Smallingerland is dit percentage vastgesteld op 110%.

Aanvullend hierop is er in Smallingerland voor gekozen om bij een aanvraag geen drempelbedrag te hanteren.

⁹⁾ Handboek Schulinc

4.4 Proces van aanvraag tot toe- of afwijzing

Hoofddregel is dat een aanvraag bijzondere bijstand moet worden ingediend vóórdat de kosten zijn gemaakt. Dit met het oog op de beoordeling van de noodzakelijkheid. Als er een goede reden voor is, kan van de hoofddregel afgeweken worden.

Het proces van aanvraag tot toekenning verloopt langs de volgende stappen:

- er wordt door de (potentiële) aanvrager een afspraak gemaakt met de front-office consulent van de afdeling Sociale Zaken;
- er vindt een gesprek tussen aanvrager en consulent plaats;
- er wordt een formulier ingevuld met informatie over de persoonlijke situatie van de aanvrager;
- de aanvraag wordt behandeld en beoordeeld door de consulent;
- het advies van de consulent wordt aan een toetser (= kwaliteitsmedewerker) voorgelegd;
- de toetser beslist uiteindelijk op de aanvraag;
- er wordt een beschikking opgesteld.

De reden voor afwijzing van een aanvraag wordt bekend gemaakt in de beschikking. Deze redenen worden echter niet geregistreerd, waardoor hiervan geen overzicht kan worden gegeven. Als belangrijkste reden voor de afwijzing van aanvragen wordt door geïnterviewden met name het ‘ontbreken van noodzaak’ genoemd, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van voorliggende voorzieningen, het feit dat de aanvraag niet de goedkoopste/meest adequate oplossing behelst en weigering op basis van het medisch advies of verwijtbaarheid.

De gemiddelde doorlooptijd van aanvragen bijzondere bijstand in de gemeente bedraagt 27 dagen in 2006 (opgave gemeente). De doorlooptijd is gedefinieerd als de periode tussen het indienen van de aanvraag en de afgifte van de beschikking. De gemiddelde doorlooptijd is tussen 2002 en 2005 opgelopen van 20 naar 33 dagen. In 2006 is voor het eerst weer een daling te zien.

Bezwaarschriften

Het aantal malen dat een bezwaarschrift is ingediend tegen een afwijzing van bijzondere bijstand in de onderzochte periode is bij de afdeling Sociale Zaken niet bekend. De bezwaren zijn in de periode 2002 - 2006 geregistreerd als bezwaar ex WVG of ex WWB. In 2006 zijn van de 107 afgehandelde bezwaarschriften ex WWB er 17 gegrond verklaard. Alleen via dossieronderzoek kan inzicht verkregen worden in het aandeel "bezwaarschriften bijzondere bijstand" hierin. In dit onderzoek kunnen daarom geen uitspraken gedaan worden over het aantal (gegrond verklaarde) bezwaarschriften op dit terrein. Vanaf eind 2006 wordt wel een onderscheid aangebracht binnen de bezwaarschriften en is ‘bezwaar bijzondere bijstand’ als afzonderlijke categorie opgenomen.

Sinds enige tijd worden de bezwaarschriften WWB behandeld door een externe commissie. Deze commissie is ingesteld voor een proefperiode van 2 jaar en wordt in 2008 geëvalueerd. De waardering voor het werk van de commissie loopt uiteen. Op uitvoeringsniveau worden positieve ervaringen genoemd met het functioneren van deze commissie. De afhandeling vindt sneller plaats en er wordt beter teruggekoppeld naar de afdeling waardoor het leereffect van de afdeling groter is. Op bestuursniveau wordt echter door het uit handen geven van de behandeling van de bezwaarschriften de link met de praktijk gemist.

4.5 Informatieverstrekking aan de raad over de beleidsuitvoering

Jaarlijks krijgt de raad informatie over de uitvoering van de bijzondere bijstand. Daarin zijn de tabellen opgenomen over de Bijzondere bijstand totaal, Bijzondere bijstand (exclusief regeling maatschappelijke participatie), Regeling maatschappelijke participatie en AV Frieso. De tabellen geven een overzicht van de totale kosten, het totale aantal en de gemiddelde kosten in een bepaald jaar en in het voorafgaande jaar. Per tabel volgt er een toelichting waarin in enkele regels de belangrijkste afwijkingen worden verklaard. In Bijlage 1 is als voorbeeld opgenomen de "Bijlage ten behoeve van de Raadscommissie Samenleving en Zorg, 23 april 2007, Informatievoorziening Raad 2006, pagina 9 en 10".

Verdere informatie omtrent de uitvoering van de Bijzondere bijstand kan gevonden worden in de beleidsplannen en in het burgerjaarverslag. In het Beleidsplan 2006-2009 staat een summier overzicht van de realisatie en een prognose voor het komende en daaropvolgende jaar, voor wat betreft het aantal aanvragen bijzondere bijstand en het aantal collectief verzekerden. In het Burgerjaarverslag wordt kort aandacht besteed aan Bijzondere bijstand, in het bijzonder aan recente ontwikkelingen in de aangeboden regelingen. Cijfermatig beperkt het zich tot een overzicht van het aantal aanvragen in een bepaalde periode.

5 Bereik van de doelgroep

Vaststelling van de doelgroepen

Voor het succes van het beleid van de bijzondere bijstand is het wezenlijk inzicht te hebben in de doelgroepen. Zoals genoemd in paragraaf 3.2, hanteert de gemeente Smallingerland voor de bijzondere bijstand een inkomensgrens van 110% van de bijstandsnorm. De doelgroep is zeer divers en loopt uiteen van inwoners met een uitkering tot inwoners met een minimum inkomen. Deze groepen moeten onder andere worden gezocht onder huishoudens met een (bijstands)uitkering, eenoudergezinnen en AOW-ers zonder aanvullend pensioen, personen met een WSW-dienstverband en de zelfstandigen zonder personeel (ZZP-ers). Sinds kort worden ook jongeren zonder werk en uitkering als doelgroep gezien.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de belangrijkste doelgroepen, evenals de totale bevolking van de gemeente Smallingerland.

Tabel 5.1 Inwoneraantal en omvang van de doelgroepen in de gemeente Smallingerland, 2006

Doelgroep	Aantal in de gemeente Smallingerland
Aantal inwoners	54.859
Arbeidsongeschikten (Wao, Wajong, WAZ)	2.860
Aantal personen met WW	1.200
Doorstroom van WW naar WWB	130
Bijstandsgerechtigden WWB	1.250
Personen met AOW	8.700
Aantal huishoudens met een laag inkomen*	8.300

Bron: CBS, UWV.

*) Het aantal huishoudens met een laag inkomen wordt door het CBS als volgt berekend. De inkomenseenheid huishoudens is in tien inkomensklassen verdeeld. De huishoudens van geheel Nederland worden gerangschikt naar hoogte van besteedbaar inkomen. Daarna worden de eenheden in tien, qua aantal gelijke groepen (decieelgroepen) verdeeld en wordt het hoogste inkomen in elke groep bepaald. Deze inkomens vormen de klassengrenzen. De huishoudens in het 2^e, 3^e en 4^e deciel vormen in dit geval de groep 'lage inkomens' (€11.000-20.800).

Er is sprake van een overlap tussen het aantal huishoudens met een laag inkomen en de daarboven genoemde categorieën.

Een belangrijke doelgroep, te weten de WWB-cliënten, is bij de gemeente bekend. Personen uit de andere doelgroepen zijn pas in beeld op het moment dat zij een eerste aanvraag voor bijzondere bijstand hebben ingediend.

In het verleden zijn schattingen gemaakt van de omvang van de minima-populatie in de gemeente Smallingerland. Deze werden bijvoorbeeld gebruikt om de doelgroep voor onderdelen van het minimabeleid vast te stellen, zodat de gemeentelijke kosten daarvan konden worden geraamd. Het geschatte aantal huishoudens met een inkomen tot 100 procent van het sociale minimum in de gemeente Smallingerland lag in 1999 rond de 3.600.¹⁰

¹⁰) Schatting omvang minimapopulatie, KWIZ Groningen, 1999

Dit aantal is bekend bij gemeentelijke medewerkers als de geschatte doelgroep voor bijzondere bijstand eind jaren negentig. Het aantal bijstandsgerechtigden bedroeg toen ca. 1.200 personen. Dit is hetzelfde niveau als in 2006. In 2007 is door de gemeente voor het jaar 2008 een raming gemaakt van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum. Geraamd wordt dat dit in 2008 in Smallingerland ongeveer 2.240 huishoudens zullen zijn. Dit is berekend met de StimulanSZ-minimascan. Uitgaande van een doelgroep met een geschatte omvang van tussen de 2.240 en 3.600 huishoudens in de onderzoeksperiode, en het gebruik van de regelingen zoals vermeld in tabel 4.4, kan geconcludeerd worden dat slechts een deel van de geschatte doelgroep daadwerkelijk gebruik maakt van de bijzondere bijstand. Met name bij de individuele bijzondere bijstand is sprake van ondergebruik.

De wijkatlas van de gemeente geeft een redelijk beeld wáár in de gemeente de doelgroepen van de bijzondere bijstand zich bevinden. De wijkatlas geeft bijvoorbeeld inzicht in de wijken met de lagere inkomens (Drachten Noord-Oost, De Trisken, De Bouwen). Het aantal minima, bijstands-, arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsuitkeringen is per wijk bekend. In een interview is gezegd dat de aanvragen bijzondere bijstand voor een groot deel uit de genoemde wijken afkomstig zijn.

Aangegeven wordt dat waar mogelijk gegevensbestanden worden gekoppeld om huishoudens op te sporen die mogelijk voor bijzondere bijstand in aanmerking komen. Privacywetgeving vormt hierbij een beperkende factor.

Bereik van de doelgroepen

Voor het succes van de bijzondere bijstand is het bereiken van de doelgroepen essentieel. Dit wordt niet alleen in de Kadernota benadrukt (pag. 3), maar is ook in de interviews die in het kader van dit onderzoek afgenomen zijn door alle betrokkenen nog eens onderstreept. In de gemeente Smallingerland worden voor het bereik van de doelgroep diverse instrumenten ingezet.

Informatie wordt vanzelfsprekend verstrekt in de directe contacten tussen bijstandsconsulenten en hun cliënten. De consulenten volgen hier een actieve benadering van de cliënten. Een belangrijke algemeen informatiekanal van gemeenteregelingen vormen de *Breeduit*, de gemeentegids, het telefonisch spreekuur, folders op het gemeentehuis en de gemeentelijke website waarop doorgelikt kan worden naar de site *Recht op bijstand*. Een belangrijke signaleringsfunctie wordt toegedicht aan leerkrachten, zorgverleners en de ouderenadviseurs. In het verleden vond voorlichting (pro-actief) plaats door bijstandsconsulenten op lokatie bij diverse instellingen. In de interviews is aangegeven dat er ideeën zijn om dit weer op te pakken.

Om de drempel zo laag mogelijk te maken wordt er naar gestreefd de aanvraagprocedure zo eenvoudig mogelijk te houden en waar mogelijk te verbeteren.¹¹

Uit de verstrekte informatie en uit de interviews komt het beeld naar voren dat veel wordt gedaan om de verschillende doelgroepen te bereiken. Er wordt erkend dat niet iedereen op deze manier wordt bereikt. Ook is er een bepaalde categorie die geen gebruik van bestaande regelingen *wil* maken, alhoewel men daarvoor wel in aanmerking zou komen. Eén van de redenen hiervoor is schaamte om de eigen financiële situatie kenbaar te maken. Er is dus een wezenlijk verschil tussen “niet weten” en “niet willen”.

Dat neemt niet weg dat oorzaken van het "niet weten" zoveel mogelijk moeten worden weggenomen.

¹¹⁾ Kadernota, p.3; interviews

6 Benchmark

Hoe verhoudt de uitvoering van de aanvullende inkomensondersteuning van de minima, waarvan de bijzondere bijstand een belangrijk onderdeel is, in de gemeente Smallingerland zich eigenlijk tot andere gemeenten? Hierbij wordt in het kader van dit onderzoek vooral naar het bereik en naar de ruimhartigheid in de verstrekking gekeken.

Om de stand van zaken van de uitvoering van de bijzondere bijstand in de gemeente Smallingerland bij aanvang van de WWB te bepalen, kan een onderzoek van de FNV naar het minimabeleid van 225 gemeenten¹² dienen. In dit onderzoek wordt op basis van een aantal gehanteerde indicatoren voor het jaar 2003 tot de volgende conclusies gekomen:

- op de belangrijkste indicator, de "totale uitgaven aan de minima", wordt de maximale score gehaald: meer dan €750 euro per inwoner);
- de hoogste score wordt ook gehaald op de indicator die een beeld geeft van de kwaliteit van het beleid vanuit het perspectief van de effectiviteit, de kosteneffectiviteit en de inkomenszekerheid voor de burger. Dit gebeurt op basis van het aandeel van de categoriale inkomensondersteuning in het totale budget voor inkomensondersteuning: dit is meer dan 50%;
- de score op de indicator die het bereik van de individuele bijstand en declaratieregelingen meet, is gemiddeld en redelijk: tussen 33 – 66%.

Op basis van het FNV-onderzoek lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de gemeente bij aanvang van de WWB ruimhartig is te noemen als het gaat om de geboden inkomensondersteuning, maar dat het bereik van de doelgroep wel groter zou kunnen.

Om een beeld te kunnen schetsen van de stand van zaken anno 2006 is in dit onderzoek ook een vergelijking met andere gemeenten gemaakt. Vergelijk van kengetallen voor de bijzondere bijstand is lastig doordat de gemeenten, zoals gezegd, aanzienlijke beleidsvrijheid hebben bij de uitvoering daarvan. Wat er betaald wordt uit het budget voor bijzondere bijstand verschilt daardoor nogal eens per gemeente. De benchmarkgegevens geven een *indicatie* van hoe de gemeente het doet. Voorzichtigheid is daarom geboden bij het trekken van conclusies op basis van deze gegevens.

Landelijke vergelijking

De inkomenspositie van de huishoudens ligt in Smallingerland onder het Nederlands gemiddelde. In Smallingerland ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen op €26.000 tegen gemiddeld €27.847 in middelgrote Nederlandse gemeenten. Gemiddeld kent de gemeente een vrij hoge werkloosheidspercentage van 12% in 2005 tegen landelijk 5,5%. (Het huidige werkloosheidspercentage is in Smallingerland gedaald tot onder de 10% en landelijk onder de 5%.) Het aantal inwoners met bijstandsuitkering als percentage van de beroepsbevolking ligt in Smallingerland op 8% in 2005 en landelijk op 4,4%. Gezien deze Ausgangssituatie kan verwacht worden dat naar verhouding een groter beroep gedaan wordt op inkomensaanvullende regelingen zoals de bijzondere bijstand.

¹²⁾ Gemeente, wees minimaal sociaal 2003, FNV 2003

Landelijk stijgt het bedrag voor individuele bijzondere bijstand en het aantal aanvragen hiervoor. Dit ondanks het dalende beroep op WWB. In Smallerland is dit niet het geval. Landelijk wordt gemiddeld per huishouden (alle huis-houdens) €25 uitgegeven aan individuele bijzondere bijstand. Voor middelgrote gemeenten ligt dit gemiddeld op €22.¹³ In Smallerland lag dit bedrag in 2004 en 2005 op vergelijkbaar niveau met 22 en 21 euro in deze jaren. Doordat in 2006 het bedrag voor individuele bijzondere bijstand aanzienlijk gedaald is, kwam het gemiddelde per huishouden uit op €14.¹⁴

Dit benadrukt nog eens dat de daling van de uitgaven voor individuele bijzondere bijstand in 2006 opvallend is.

De gemiddelde doorlooptijd van aanvragen bijzondere bijstand in de gemeente is in het vierde kwartaal van 2006 32,3 dagen.¹⁵ Dit ligt onder het gemiddelde in de kringgemeenten waarmee Smallerland in de Benchmark WWB 2006 wordt vergeleken. Het gemiddelde ligt in deze gemeenten op ruim 34 dagen.

Door de gemeente zelf is opgegeven dat de gemiddelde doorlooptijd 27 dagen bedraagt (zie pagina 16).

Vergelijking met enkele andere gemeenten

Er is een selectie gemaakt uit de zogenaamde kringgemeenten waar ook Smallerland onder valt voor de Benchmark WWB van SGBO. Deze gemeenten zijn vergelijkbaar op (een combinatie van) de volgende aspecten: aantal inwoners, aantal bijstandsgerechtigden per 1000 inwoners en participatiegraad (de werkzame beroepsbevolking als percentage van de bevolking). Op basis van de Kernkaart WWB is een vergelijking gemaakt met de gemeenten Heerenveen, Hoogezand-Sappemeer en Zutphen.

Tabel 6.1 Gemeenten opgenomen in de benchmark WWB, SGBO

Gemeente	Inwoners	Huishoudens met laag inkomen	Gemiddeld besteedbaar inkomen	Beroepsbevolking
Smallerland	54.993	8.300	€26.000	25.000
Heerenveen	42.754	6.300	€26.700	18.000
Hoogezand-Sappemeer	34.403	6.000	€24.600	12.000
Zutphen	46.709	6.600	€27.100	20.000

Bron: Kernkaart WWB, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

¹³⁾ Divosa-monitor 2007

¹⁴⁾ Eigen berekening rekenkamercommissie

¹⁵⁾ Benchmark WWB 2006, SGBO 2007

Tabel 6.2 Benchmark bijzondere bijstand, 2005

Gemeente	Uitgaven ^{*)} bijzondere bijstand	Aantal ontvangers van bijzondere bijstand	Ontvangers ^{**)} in % van huishoudens met lage inkomens	Gemiddeld ² bedrag per ontvanger	Gemiddeld ^{**)} bedrag per huishouden met een laag inkomen
Smallingerland	€740.402	730	9	€1.014	€89
Heerenveen	€394.539	485	8	€813	€63
Hoogezand- Sappemeer	€613.975	535	9	€1.148	€102
Zutphen	€743.776	1.040	16	€715	€113

Bron: Kernkaart WWB, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

^{*)} De uitgaven bijzondere bijstand zijn de uitgaven volgens de opgave van de gemeente in de Bijstanduitkeringen-statistiek. De bedragen die hier genoemd worden hebben uitsluitend betrekking op gemeentelijke uitgaven op grond van artikel 35 WWB.

Gemeenten hebben echter ook andere instrumenten in hun lokaal armoedebeleid, zoals kwijtschelding van lokale lasten, schuldhulpverlening en participatiebevorderende maatregelen zoals stadpassen. De bedragen die daarmee gemoeid zijn, worden niet zichtbaar gemaakt in de cijfers in de Kernkaart over bijzondere bijstand. De betreffende bedragen zijn niet bij het ministerie bekend.

^{**)} Berekening Rekenkamercommissie Gemeente Smallingerland op basis van gegevens Kernkaart WWB

Er is voor gekozen om gegevens uit de Kernkaart WWB 2005 in beeld te brengen omdat de gegevens van Smallingerland in de Kernkaart WWB 2006 sterk afwijken van de gegevens die verkregen zijn van de gemeente. Deze keuze is echter arbitrair want ook de cijfers over 2005 zijn niet herleidbaar tot de gemeentelijke opgave. De gegevens uit de Kernkaart WWB zijn van dien aard dat op basis daarvan geen uitspraken over de bijzondere bijstand in vergelijking met andere gemeenten gedaan kunnen worden.

7 Samenvatting

De aanleiding voor dit onderzoek is een gevoeld gebrek aan informatie en inzicht bij de raad over de bijzondere bijstand en het bereik van de doelgroep in de gemeente. Dit roept de vraag op of de raad zijn kaderstellende en controlerende taak ten aanzien van de bijzondere bijstand adequaat kan uitvoeren. Onderhavig onderzoek biedt vooral een overzicht van de informatie die over dit onderwerp op dit moment zonder aanvullend onderzoek binnen de gemeentelijke organisatie beschikbaar is.

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen hoofdstuksgewijs nog eens samengevat.

Beleidskader

De bijzondere bijstand is een belangrijk onderdeel van het gemeentelijke minima- of armoedebeleid. Ze biedt inkomensondersteuning aan burgers, wanneer deze door bijzondere omstandigheden noodzakelijke kosten hebben, die zij op grond van hun inkomens- en vermogenssituatie niet in staat zijn zelf te dragen, ofwel op grond van een andere regeling kunnen bekostigen.

De Wet werk en bijstand (WWB) heeft tot doel de gemeenten meer ruimte en verantwoordelijkheid te verschaffen in de beleidsvorming en -uitvoering van de bijzondere bijstand. Zij stelt echter ook strikte randvoorwaarden. Welke keuzes de gemeente heeft gemaakt is voornamelijk terug te vinden in de Kadernota Minimabeleid 2004 en, voor wat de concrete uitvoering betreft, in het Gemeentelijk Besluit Bijzondere Bijstand WWB (2004/6).

De belangrijkste keuzes die de gemeente Smalingerland gemaakt heeft zijn:

- vaststelling van de inkomensgrens voor het bepalen van de draagkracht op 110% van het sociaal minimum;
- geen drempelbedrag voor het doen van een aanvraag voor individuele bijzondere bijstand;
- een aanvullende collectieve ziektekostenverzekering voor iedereen met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm.

Beleidsuitvoering

Het zogenaamde fictieve budget is niet richtinggevend voor de hoogte van het budget. De begrote omvang van het budget is ook niet de beperkende factor in de uitgaven voor bijzondere bijstand. Hieruit blijkt het open-eind-karakter van de bijzondere bijstand.

Als gevolg van de invoering van de WWB en de rijksbezuinigingen, de facto de afschaffing van het PGB, is het budget sterk ingekrompen: van ruim €1,2 miljoen in 2003 naar iets meer dan €0,9 miljoen in 2004, een afname van iets meer dan 27 %. De langdurigheidtoeslag, een rijksregeling, heeft dit slechts ten dele kunnen compenseren.

De afschaffing van het PGB heeft niet geleid tot een groter gebruik van de individuele bijzondere bijstand, terwijl hieruit zaken vergoed kunnen worden die voorheen door het PGB gedekt werden (witgoed). De conclusie is dat er sprake is geweest van een versobering van de bijzondere bijstand sinds de invoering van de WWB.

Binnen het produkt "bijzondere bijstand" zijn de uitgaven aan de collectieve ziektekostenverzekering in de beschouwde periode fors gestegen van bijna €96.000 in 2002 naar bijna €252.000 in 2006.

Het gebruik van de individuele bijzondere bijstand is vooral in 2006 afgenomen van 1.092 in 2005 naar 797 verstrekkingen). De oorzaken liggen volgens de gemeente in de uitbreiding van de collectieve ziektekostenverzekering, de invoering van de huurtoeslag en de daling van het aantal WWB-gerechtigden. Opvallend is echter dat in 2006 het aantal verstrekkingen voor medische kosten binnen de individuele bijzondere bijstand gelijk is gebleven en dat de kosten daarvoor zijn gestegen.

Vanaf 2006 kan iedereen gebruik maken van de regeling maatschappelijke participatie. De kosten daarvan bedroegen €196.000. Dankzij de eenvoudige aanvraagprocedure is het gebruik van regeling maatschappelijke participatie groot (1.403 verstrekkingen). Dit geldt ook voor de collectieve ziektekostenverzekering (2.185 verstrekkingen).

De belangrijkste kostensoorten waarvoor individuele bijzondere bijstand wordt aangewend zijn kosten voor directe levensbehoefte (28% van de uitgaven) en kosten van financiële transacties (26% van de uitgaven).

Een belangrijk criterium bij de toekenning van bijzondere bijstand is dat de kosten ‘bijzonder’ en ‘noodzakelijk’ zijn. Daarnaast wordt onder meer gekeken of de kosten niet zelf gedragen kunnen worden (draagkracht) of uit andere voorliggende voorzieningen betaald kunnen worden.

Vanaf de aanvraag worden een aantal processtappen doorlopen waarbij de uitvoerende afdeling op een nauwkeurige wijze tot een beoordeling van de aanvraag komt. Toe- en afwijzingen worden zorgvuldig onderbouwd met argumenten. De gehanteerde toewijzingscriteria zijn bekend bij de consulenten. Er wordt ruimhartig met de vastgestelde criteria omgegaan. Gemeentelijke budgetten zijn bij de medewerkers niet bekend en spelen dan ook geen rol bij de uitvoering van de regeling.

De gemiddelde doorlooptijd van aanvragen bijzondere bijstand in de gemeente bedraagt 27 dagen in 2006 (opgave gemeente). In de benchmark WWB 2006 (SGBO, 2007) komt de gemiddelde doorlooptijd van aanvragen bijzondere bijstand in Smallerland uit op ruim 32 dagen. Deze doorlooptijd ligt onder het gemiddelde van de kringgemeenten waarmee Smallerland wordt vergeleken.

De redenen voor toe- en afwijzing worden bekend gemaakt in de beschikking. Deze redenen worden echter niet geregistreerd, waardoor in dit onderzoek hierover geen uitspraken kunnen worden gedaan.

Het aantal malen dat een bezwaarschrift is ingediend tegen een afwijzing van bijzondere bijstand is over de onderzochte periode bij de afdeling Sociale Zaken niet bekend. Deze bezwaren worden geregistreerd als bezwaar ex WWB. Alleen via dossieronderzoek kan hier inzicht in verkregen worden. Over het aantal bezwaarschriften en het aantal gegrond verklaarde bezwaarschriften kunnen daarom geen uitspraken worden gedaan.

De informatieverstrekking aan de raad over de beleidsuitvoering is summier. De informatieverstrekking heeft voornamelijk betrekking op de vaststelling en besteding van het budget in hoofdcategorieën en het aantal mensen dat gebruik heeft gemaakt. Er wordt niet gerapporteerd over het bereik ofwel niet-gebruik van de bijzondere bijstand.

Bereik van de doelgroep

De cliënten met een WWB-uitkering zijn bij de gemeente bekend. Deze groep wordt door de medewerkers actief benaderd in de gesprekken door ze te wijzen op de bijzondere bijstand. De andere doelgroepen zijn kwalitatief voldoende bekend, maar kwantitatief minder. Dit is zowel landelijk als lokaal een probleem. De potentiële doelgroep (tot 110% van het sociaal minimum) omvat in de onderzoeksperiode naar schatting tussen de 2.240 en 3.600 huishoudens, maar deze zijn niet allemaal bij de gemeente bekend. Een deel van de geschatte doelgroep voor bijzondere bijstand maakt daadwerkelijk gebruik van de regeling. Vooral van de individuele bijzondere bijstand wordt niet maximaal gebruik gemaakt.

De doelgroepen worden weinig doelgericht benaderd. De WWB-gerechtigden worden actief benaderd door de consultants van de sociale dienst. De andere doelgroepen moeten vooral zelf aan informatie komen via Breeduit, Internet en folders op het gemeentehuis. Uitzondering hierop is de inzet van ouderenconsultanten die ouderen pro-actief benaderen.

Benchmark

Gezien de positie van Smallingerland (inkomenspositie van de huishoudens lager dan gemiddeld, hoger werkloosheidspercentage, hoger percentage uitkeringsgerechtigden) kan verwacht worden dat naar verhouding een groter beroep gedaan wordt op inkomensaanvullende regelingen zoals de bijzondere bijstand. De uitgaven zijn inderdaad aanzienlijk, in het bijzonder voor de collectieve ziektekostenverzekering. Wordt gekeken naar de individuele bijzondere bijstand, dan blijkt dat het bedrag en het aantal aanvragen voor individuele bijzondere bijstand landelijk gezien stijgen, terwijl in Smallingerland de uitgaven en aanvragen daarvoor afnemen.

8 Aanbevelingen

Op grond van de bevindingen van het onderzoek naar de bijzondere bijstand in de gemeente Smalingerland komt de rekenkamercommissie tot de volgende aanbevelingen.

Aanbeveling 1 – Informatieverstrekking aan de raad

De informatievoorziening aan de raad moet aansluiten op wat de raad nodig heeft om zijn kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. De raad zou het college kunnen verzoeken een format voor de informatievoorziening op het gebied van bijzondere bijstand op te stellen, waarbij de raad aangeeft welke onderdelen daarin opgenomen moeten worden.

Hierbij zou aan de volgende elementen gedacht kunnen worden:

- de budgetten voor bijzondere bijstand naar onderscheiden regeling, over enkele voorgaande jaren, het huidige jaar en zo mogelijk de verwachting voor komende jaren;
- de aantallen toegewezen en afgewezen aanvragen;
- de verstrekkingen naar onderscheiden regelingen, over enkele voorgaande jaren, het huidige jaar en zo mogelijk de verwachting voor komende jaren;
- de redenen voor afwijzing van aanvragen;
- het aantal bezwaarschriften naar aanleiding van de afwijzing van aanvragen en de redenen voor het al dan niet tegemoetkomen aan de bezwaren;
- het verloop van de omvang van de doelgroepen;
- de manieren waarop de doelgroepen benaderd zijn en de resultaten hiervan.

Aanbeveling 2 – Bereik van de doelgroep

Het bereik van de doelgroep kan mogelijk vergroot worden door invulling te geven aan de volgende suggesties:

- doe onderzoek naar de oorzaken van niet-gebruik. Deze kunnen bijvoorbeeld liggen in specifieke kenmerken van een doelgroep of in de wijze van uitvoering van de regeling. Voorgesteld wordt om daar instanties als de Cliëntenraad Smalingerland, het WMO-platform en de Voedselbank bij te betrekken.
- kies voor een pro-actieve benadering door burgers die tot een doelgroep behoren en geen gebruik maken van de bijzondere bijstand, actief te lokaliseren en te benaderen. Zo zouden potentiële gebruikers op basis van de postcode van huidige gebruikers op wijkniveau benaderd kunnen worden, bijvoorbeeld door meer voorlichting op lokatie (zorginstellingen, buurthuizen) te geven en door partners op die locaties te zoeken (Humanitas, thuiszorg, etc.).

Ook kan gedacht worden aan een benadering per specifieke doelgroep. Voorbeelden daarvan zijn het benaderen van kleine zelfstandigen via de Kamer van Koophandel en/of ondernemersverenigingen en het benaderen van chronisch zieken via de thuiszorg.

Bijlage 1 Informatievoorziening Raad 2006 (bijlage ten behoeve van de Raadscommissie Samenleving en Zorg, 23 april 2007), pagina 9 en 10

Minimabeleid:

Budgetbeheer	Werkelijk 2006
Totale budget bijzondere bijstand en schuldhulpbemiddeling:	1.095.090
Totale kosten:	1.056.173
Verschil:	38.917

Het budget bijzondere bijstand is nagenoeg verbruikt. In 2006 is € 135.000 extra toegevoegd aan het budget bijzondere bijstand in het kader van het collegeprogramma.

Het overschot van 2006 wordt veroorzaakt doordat het aantal aanvragen in het kader van de "regeling maatschappelijke participatie Smallingerland 2006" kleiner is dan bij de inschatting die vantevoren gemaakt is. In 2007 wordt een nieuwe kadernota minimabeleid aan de raad voorgelegd.

Bijzondere bijstand (exclusief regeling maatschappelijke participatie):

	2006	2005
Totale kosten	361.588	519.044
Totale aantal	797	1.098
Gemiddelde kosten	454	473
Overige kosten	-12.286	-63.362

Het aantal aanvragen individuele bijzondere bijstand is aanzienlijk gedaald. De oorzaken zijn:

- * Er zijn minder bijstandsclienten
- * Er zijn minder aanvragen bijzondere bijstand voor woonkosten door de invoering van de regeling huurtoeslag.
- * Het AV Frieso pakket is uitgebreid waardoor er onder andere geen bijzondere bijstand aangevraagd hoeft te worden voor de eigen bijdrage AWBZ zorg.

Regeling maatschappelijke participatie Smallingerland

	2006	Geprognosticeerd
Totale kosten	196.080	255.000
Totale aantal	1.403	1.600
Gemiddelde kosten	140	159

De regeling was een groot succes. De aanvraagprocedure was makkelijk en snel. De inschatting van oorspronkelijk 1600 aanvragen was wat aan de hoge kant. Hierdoor is niet het volledige beschikbare bedrag van €255.000 gebruikt.

Minimabeleid vervolg:

Schuldhulpbemiddeling

	2006	2005
Totale kosten	258.844	267.172
Totale aantal	466	503
Gemiddelde kosten	555	531

De kosten voor de schuldhulpbemiddeling lopen nog steeds op. Dit komt met name doordat de kosten voor de aanvragen schuldhulpbemiddeling fors gestegen zijn ten opzichte van 2005. De aanvragen zijn complexer en de schuldeproblematiek is intensiever. In de tweede helft van 2007 zal het college een aanvullende aanpak formuleren.

AV Frieso

	2006	2005
Totale kosten	251.947	191.114
Totale aantal	2.185	2.237
Gemiddelde kosten	115	85

Het verschil in gemiddelde kosten wordt onder andere veroorzaakt doordat in 2006 de afrekening over 2005 en een deel van de afrekening over 2006 is opgenomen. In 2005 is alleen de afrekening over 2005 meegenomen. Doordat de afrekening over 2005 hoger uitviel, worden de voorschotten van 2006 ook verhoogd, hetgeen weer leidt tot hogere kosten.

Bijlage 2 Reactie college van B&W in het kader van wederhoor

Aan Rekenkamercommissie
t.a.v. de heer E.D.T. Docter

Drachten,
28 november 2007

Ons kenmerk
20005/FBI/EK/TL

Uw kenmerk

Behandeld door
E. Kuipers
0512 - 581 410
e.kuipers@smallingerland.nl

VERZONDEN 29 NOV. 2007

Onderwerp
REACTIE OP ONDERZOEK BIJZONDERE BIJSTAND

Geachte heer Docter,

Op 13 november jl. ontvingen wij uw onderzoeksrapport over bijzondere bijstand, met een verzoek het te becommentariëren en aan te geven of er eventuele feitelijke onjuistheden in zitten.

Wij blijven moeite houden met de korte reactietijd van twee weken die in de verordening is opgenomen, maar hebben omwille van de voortgang van uw onderzoek dat 7 maanden geleden is gestart gemeend te trachten zoveel mogelijk aan de gestelde termijnen te voldoen.

Beoordeling feiten

Voor zover er in het rapport geput wordt uit stukken van de gemeente Smallingerland, hebben wij geen feitelijke onjuistheden geconstateerd. Wel merken wij op dat, anders dan u op blz. 17 meldt, de raad twee maal per jaar een rapportage krijgt over de bijzondere bijstand. In 2006 zijn er zelfs drie rapportages aan de raad gestuurd. Commissiebehandelingen waren er in 2007 in april en september.

Relevant is ook dat tijdens iedere commissiebehandeling van de rapportage "Informatievoorziening Wet Werk en Bijstand" gevraagd wordt of er behoefte is aan aanvullende informatie. Naar aanleiding daarvan is bijvoorbeeld informatie toegevoegd over draaideurcliënten.

Ook sturen we ieder jaar de resultaten van een benchmark over onder meer bijzondere bijstand ter informatie aan de raad. Dit jaar was de commissiebehandeling van deze benchmark in september.

Voor zover u in uw rapport bronnen van buiten de gemeente gebruikt, kunnen wij geen uitspraak doen over de feitelijke juistheid.

Inhoudelijk commentaar

Wij zullen ons inhoudelijk commentaar geven aan de hand van uw aanbevelingen.

Aanbeveling 1 - Informatieverstrekking aan de raad

Als aanleiding voor uw onderzoek noemt u een "gevoeld gebrek aan informatie" bij de raad (blz. 5). Vervolgens stelt u zich als doel om "informatie die al over de bijzondere bijstand binnen de gemeentelijke organisatie aanwezig is te inventariseren".

Daarmee is de kans blijven liggen om te onderzoeken wat de oorzaak is van het gevoelde gebrek aan informatie en hoe dit gevoel weggenomen kan worden. Het rapport blijft voor een groot deel beperkt tot het opsommen van informatie die wij in het verleden aan de raad hebben verstrekt.

Uw aanbeveling over informatieverstrekking (blz. 26) wekt de indruk dat met de huidige informatie over bijzondere bijstand kaderstelling en controle niet of onvoldoende mogelijk zijn voor de raad. Dat wordt versterkt door uw conclusie op blz. 24 dat de informatievoorziening summier is. Misschien heeft dit beeld te maken met uw onvolledige beeld van de informatievoorziening, waarvan wij eerder in deze brief al melding maakten.

Wij zijn van mening dat de raad goed wordt geïnformeerd over bijzondere bijstand en dat er goed wordt ingespeeld op vragen om aanvullende informatie. Wij blijven op dat punt open staan voor vragen en suggesties vanuit de raad.

Uw aanbeveling van een format voor informatievoorziening voegt daar voor ons niets aan toe. Voor een deel worden de elementen die u voorstelt al geleverd. Anderen zijn niet beschikbaar (verloop doelgroepen) of zijn te gedetailleerd (redenen afwijzing aanvragen). Nog belangrijker vinden wij dat u uw aanbevolen inhoud van de informatievoorziening op geen enkele wijze onderbouwt, bijvoorbeeld vanuit een toetsbaar normenkader, vanuit een in uw onderzoek geconstateerde behoefte van de raad of vanuit vergelijkbare rapportages in andere gemeenten.

Aanbeveling 2 - Bereik van de doelgroep

In uw voorwoord (blz. 3, alinea 4) geeft u aan de indruk te hebben gekregen dat de gemeente zich maximaal inspant om de doelgroepen te bereiken en te bedienen. Een aanbeveling met suggesties om het bereik van de doelgroep mogelijk te vergroten is dan opmerkelijk.

Dat u een dergelijke inhoudelijke aanbeveling doet, is bijzonder in het licht van uw onderzoeksdoelstelling (het inventariseren van informatie). Het strookt ook niet met de uitspraak in uw voorwoord dat u geen uitspraken wilt doen over doelmatigheid en doeltreffendheid van de bijzondere bijstand. Met deze aanbeveling doet u dat juist wel.

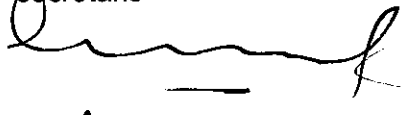
De suggestie die u doet over een pro-actieve benadering wekt de indruk dat dit nog niet gebeurt. Dat is evenwel niet juist: de pro-actieve benadering wordt al vele jaren gehanteerd. In de kadernota minimabeleid 2007 "MensenGeld" hebben we aanzetten gegeven om deze benadering in 2008 nog verder uit te bouwen.

Tot slot constateren wij dat in uw rapport een andere onderzoeksdoelstelling staat dan in uw onderzoeksplan dat wij op 23 april van u ontvingen. In het hoe en waarom van deze wijziging willen we niet treden. Wel zouden we het correct vinden dat u ons in de toekomst informeert wanneer u dergelijke wijzigingen in uw onderzoek aanbrengt.

Met hoogachting,

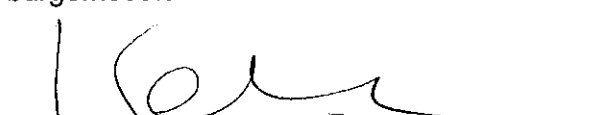
Burgemeester en wethouders,

secretaris

mr. Leendert Maarleveld

burgemeester

drs. Bert Middel

Nawoord

De rekenkamercommissie heeft ultimo november 2007 een reactie van het college ontvangen op het rapport over de bijzondere bijstand.

De reactie heeft een negatieve, defensieve ondertoon. Naar de mening van de rekenkamercommissie is dat onnodig omdat het rapport juist een betrekkelijk positief beeld geeft van de huidige gang van zaken binnen de gemeente, met daarbij enkele aanbevelingen omtrent verbetering van de informatievoorziening aan de raad en suggesties om de doelgroepen beter te bereiken.

Het is naar het oordeel van de rekenkamercommissie niet zinvol om alle in de reactie opgenomen opmerkingen te weerleggen of te relativiseren. Wel is het van belang dat wordt ingegaan op datgene wat betrekking heeft op de aanbevelingen.

De aanbeveling over de verbetering van de informatievoorziening aan de raad wordt in de reactie niet zinvol geacht omdat de raad wel goed zou zijn geïnformeerd.

Hiermee wordt voorbijgegaan aan de aanleiding voor het onderzoek naar de bijzondere bijstand, namelijk een gevoeld gebrek aan informatie en daardoor een gebrek aan inzicht bij de raad. In tegenstelling tot wat in de reactie is gemeld, is de informatiebehoefte van de raad niet te normeren en is ook niet afhankelijk van wat anderen er over schrijven. De raad bepaalt zelf waaraan behoefte bestaat.

De aanbeveling over het bereik van de doelgroep wordt in de reactie als min of meer onjuist gekenschetst, omdat de gemeente het goed doet en omdat de commissie geen onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid zou doen.

Het onderzoek is echter ook gericht op informatie over het bereik van de doelgroep (pag. 5 van het rapport). Het is derhalve logisch dat ook met betrekking tot het bereik van de doelgroep aanbevelingen worden gedaan.

Samenvattend: de rekenkamercommissie is van oordeel dat het rapport een goed beeld geeft over de bijzondere bijstand in de gemeente Smallingerland, uitmondend in een aantal praktisch bruikbare aanbevelingen, waarvan de rekenkamercommissie verwacht dat ze onderwerp zullen worden van constructief overleg tussen raad en college.